

Слави топи другарчето за „Под прикритие”

Драмата не е във вулгарния киноезик, а в това, че цинизмът и насилието са около нас

Проф. Георги ЛОЗАНОВ, медиен експерт, председател на СЕМ:

Вдигна се вълната със сериала “Под прикритие”. Колкото и парадоксално да звучи, и с това телевизията изпълнява обществената си функция. Постъпиха 12 сигнала до Съвета за електронни медии за циничен език и натуралистични вулгарни сцени в сериала “Под прикритие”. На това основание възложих на нашия експертен отдел да направи проверка, особено на втората серия, която събуди тези реакции. Проверката завърши с доклад, в който нашият експерт констатира, че има риск за моралното и психическото здраве на децата съдържание. Плюс нарушаване на добрите нрави, от гледна точка на обществената медия. СЕМ е приел този доклад и е взел решение да се напише писмо до ръководството на БНТ с препоръка – ако сериалът продължава и има също такива характеристики, да се търси програмно време, в което детската аудитория е защитена не само със знак на екрана, но и по време, т.е. след 23 часа. Успоредно с това, ако нашите експерти са констатирани нарушения, са длъжни да съставят акт на БНТ.

След като националната телевизия изложи възраженията си, актът се връща в СЕМ. Така казусът отново ще бъде разгледан и Съветът ще прецени дали да превърне това в наказателно постановление, или да го прекрати. В момента не може да се каже дали ще има наказание, при това по закон актосъставянето е независимо от СЕМ, въпрос на професионална отговорност и съвест на експертите. СЕМ играе ролята на арбитър. Експертите ни обаче са доста безкомпромисни, всичко, което се случва в ефира и попада под санкцията на закона, стига до нас. Положението е малко спорно – тези нецензурни, както ги наричаме, изрази, са в границите на типизацията на определени герои и представяне на социална реалност с тези характеристики. Това е част от задачата на филма “Под прикритие”. Цялата работа е в баланса – да не се мине границата, като се знае, че аудиторията на обществената медия е по-консервативна. Гледах сериала, можеше да се спестят някои крайности от гледна точка и на това, че “Под прикритие” е в обществена медия, чийто смисъл е да създава продукти, насочени към цялата аудитория. Вярно, за по-младата и активна публика, която гледа екшъните в световното кино, това няма да събуди кой знае какво притеснение. Има обаче и друга част от аудиторията, а Съветът трябва да изпълнява обществената си функция по отношение на цялото общество. Така че критичните реакции имат основание. Няма съмнение, че тук и зрителите, и ние проявяваме много по-голяма възискателност, тъй като става дума за обществена медия, която при това е изрядна. БНТ много рядко попада под санкции. Важно е да се каже, че самият продукт “Под прикритие” като професионално ниво, като проблематика, която комуникира, е много успешен. Но обществената медия е винаги в много неблагоприятно положение и понася най-големите претенции на обществото. За нея казват – това са нашите пари. Впрочем всички пари са наши – каква е разликата дали ще финансираш медия пряко чрез данъците си или чрез реклами, част от стоките, които плащаш. Струва ми се, че решението на скандала няма да е в посока смяна на часовия пояс, а към това да се оберат крайностите в съдържанието. Всичко това обаче ние не можем да го препоръчваме – въпрос е на програмна независимост, на работата на обществената

медия с продуцентите. Съветът не е програмен директор на БНТ и не може да програмира във времето. Има по-голям проблем: къде минава границата на търпимостта на нашето общество по отношение на тези продукти на масовата култура. През такъв дебат и казуси се установява истината. В този смисъл, дори БНТ да попадне под санкциите на закона, не гледам на нея като на виновник. По-скоро с този сериал тя създава продукт с високо качество, телевизията търси отговори на това как се отнасяме към явления на прехода, като насилието, еротиката. Колко търпимо се отнасяме към това като факт от реалността и колко сме чувствителни, когато е образ на екрана. Логиката сочи, че трябва по-скоро да е обратното. Така филмът става гневен. Проблемът е, когато показваш как хората се дрогираш, дали им помагаш по-малко да се дрогираш, или обратното, стимулираш ги към това. Деликатността е да не се налагат като престижни в обществото модели на цинизъм, включително в сексуалните отношения. А обратно. Да, проблем при медиите е това, че колкото по-скандален е езикът, толкова по-продаваем е продуктът. Проблем е притъпяването на чувствителността към тези форми. Това се е случвало – при чалгата например. По отношение на децата е много важно, преди да добият достатъчно стабилна сексуална и културна идентичност, сексът да не се представя като чисто физическа връзка между хората или с търсенето на материални облаги. Сексът има романтична страна, той е част от любовта между хората. Има риск подобни послания да деформират отношението на младите към сексуалното. Затова детската аудитория трябва да се пази. Тук е трудността и деликатността в позицията на СЕМ – филмът по-скоро показва явленията и показвайки ги, се опитва да генерира съпротива на обществото към подобни поведения. А ние упрекваме самия филм, като че ли той е изразител на такива драстични форми. Има разлика между това да показваш нещо и самото нещо. Трябва обаче и създателите на филма, и БНТ да оценят деликатността на положението и да се търси някакъв компромис – хем да каже нещата в цялата им драстичност, хем самото казване да не заплашва психическото здраве на децата и да не вади пенсионерите от обувките, да ги скандализира. СЕМ няма да влезе в ролята на пурист. Ясно е, че този филм, този жанр показват света в тази посока. Въпросът е в някаква граница – да не би самите изразни средства да станат част от явлението, срещу което е насочен филмът. Да, има натрупана злоба и цинизъм в обществото, но едно лошо нещо не може да бъде оправдание за други лоши неща. Шоуто на Слави има глоба за нецензурен език. Има обаче голяма разлика – Шоуто на Слави е предаване, а “Под прикритие” е филм, фикция. Дори в сатирично предаване си в реалността и говориш за нея. Докато при фикцията създаваш илюзорен свят, в който има хиперболи, художествени фигури, които не можеш да мериш с факти от реалността. Да не говорим, че в закона пише “предаване” и въобще тези мерки може да не се отнасят до филма. Не мисля така, но дори от тази гледна точка трябва да се отчитат разликите между едно шоу и художествена фикция. Странна ми се видя позицията на Слави – хайде сега да наклеветим другарчето! И с писмото на Слави, и без писмото му СЕМ се самосезира. Намесата му е в границите на парадокса. Все едно БНТ да пишат: защо има дете, което разказва двусмислени вицове в предаването му! БНТ и другите телевизии не са седнали да ги пишат тия работи! Оценявам като много добро постижение факта, че филмът предизвика важен за обществото дебат – каква е степента на нашата търпимост към това и къде е насочена нетърпимостта: към самите явления или към техните телевизионни образи, доколко е намерена пропорцията между двете нагласи. Без да са представителни, реакциите в интернет форумите за дебата в Съвета са почти изцяло на страната на БНТ. Коментарите са: Цялата Мара втасала, вие сте тръгнали да се занимавате с един филм. Драмата е, че животът носи в себе си тоя цинизъм, тия форми на насилие, тези разклатени сексуални и ценностни стойности, не толкова това, че

някой ги е показал. И то с цел това да се превърне в публичен дебат. Скандалът постига тази цел, възбуждането на дебат. Дори в крайна сметка да струва на продуцентите глоба между 3 и 15 000 лева. Не е работата в глобата, а в това дали и как всички ние реагираме. Ясно е, че когато СЕМ проговори, това струва на някого нещо.